

travelbook

Rzym

PRZY
ZAKUPIE
**ebook
gratis**

Bezdroża

ERGO
HESTIA

**Ubezpieczenie
w podróży**

Autorka przewodnika: Agnieszka Masternak

Dziękujemy również autorkom, których teksty wykorzystano podczas opracowania przewodnika – Magdalenie Kubas, Agnieszce Liszce i Marii Lasce

Redaktor prowadzący: Maciej Żemojtel

Redakcja: Anna Pałczyńska

Opieka techniczna: Katarzyna Leja

Opracowanie kartograficzne: Grzegorz Marchut, Maciej Drzniewicz, Szymon Markowicz

Źródło pochodzenia danych kartograficznych:

© OpenStreetMap contributors; www.opendatacommons.org/licenses/odbl

Projekt okładki: ULABUKA

Wszelkie prawa zastrzeżone. Nieautoryzowane rozpowszechnianie całości lub fragmentu niniejszej publikacji w jakiegokolwiek postaci jest zabronione. Wykonywanie kopii metodą kserograficzną, fotograficzną, a także kopiowanie książki na nośniku filmowym, magnetycznym lub innym powoduje naruszenie praw autorskich niniejszej publikacji.

Wszystkie znaki występujące w tekście są zastrzeżonymi znakami firmowymi bądź towarowymi ich właścicieli.

Autorka oraz wydawnictwo Helion dołożyli wszelkich starań, by zawarte w tej książce informacje były kompletne i rzetelne. Nie biorą jednak żadnej odpowiedzialności ani za ich wykorzystanie, ani za związane z tym ewentualne naruszenie praw patentowych lub autorskich. Autorka oraz wydawnictwo Helion nie ponoszą również żadnej odpowiedzialności za ewentualne szkody wynikłe z wykorzystania informacji zawartych w książce.

Wydawnictwo Helion

ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice

tel.: 32 2309863

e-mail: redakcja@bezdroza.pl

księgarnia internetowa: <http://bezdroza.pl>

Drogi Czytelniku!

Jeżeli chcesz ocenić tę książkę, zajrzyj pod adres:

<http://bezdroza.pl/user/opinie/?berzt1>

Możesz tam wpisać swoje uwagi, spostrzeżenia, recenzję.

Wydanie I

ISBN: 978-83-283-2126-7

Copyright © Helion, 2016

- **Kup książkę**
- **Poleć książkę**
- **Oceń książkę**

- **Księgarnia internetowa**
- **Lubią to!**
- Nasza społeczność**

travelbook

Rzym

PRZY
ZAKUPIE
ebook
gratis

Kup książkę

Poleć książkę

NAJPIĘKNIEJSZE FONTANNY

Fontana dei Quattro Fiumi

Symbolizująca cztery rzeki czterech kontynentów. Wspaniała barokowa fontanna autorstwa Gian Lorenza Berniniego znajduje się w centralnym punkcie Piazza Navona.

Fontana del Tritone

Fontanna Trytona na środku placu Barberini, projektu Berniniego, który wykonał ją na zlecenie papieża Urbana VIII.

Fontana di Trevi

Największa i najsłynniejsza fontanna Rzymu, w której kąpała się Anita Ekberg w słynnej scenie z filmu *Dolce Vita* Felliniego. Barokową fontannę zaprojektował w 1. poł. XVIII w. Nicola Salvi.

Fontana delle Tartarughe

Urocza i elegancka fontanna Żółwi, zdobiąca niewielki plac Mattei, zwany tak od rezydującej tu rodziny, z której polecenia wykonał to dzieło Giacomo della Porta (XVI w.). Żółwie, które stały się symbolem tego miejsca, umieścił tu dopiero kilkadziesiąt lat później Gian Lorenzo Bernini.

Kup książkę

Poleć książkę

Galleria Borghese

Położona na terenie **Villi Borghese**, w rodzowym pałacu, samym w sobie będącym już arcydziełem. Galeria jest jedną z najważniejszych kolekcji sztuki w Rzymie. Można tu oglądać dzieła m.in. Rafaela, Canovy, Tycjana, Caravaggia oraz Berniniego.

Galleria Doria Pamphilj

Mieści się w rokokowym Palazzo Doria Pamphilj, należącym do słynnego rzymskiego rodu – Doria. Można tu oglądać obrazy Tycjana, Guerencina, Filippo Lippiego, Domenichina, Tintoretta, Rafaela, Caravaggia, Breughla i Velázqueza, a także rzeźby (m.in. Berniniego).

Galleria Nazionale d'Arte Antica

Znajduje się w pałacu Barberini – siedzibie słynnego rzymskiego rodu. Niezbyt wielka galeria może poszczycić się imponującą kolekcją cennych obrazów m.in.: Caravaggia, Filippo Lippiego, Holbeina, Rafaela, El Greca, Tintoretta.

Muzea Kapitołińskie

Muzea, których bogate zbiory mieszczą się na Kapitolu w dwóch zaprojektowanych przez Michała Anioła pałacach: Palazzo Nuovo i Palazzo dei Conservatori. Obejmują one kolekcje rzeźby antycznej (w tym oryginał konnego posągu Marka Aureliusza z Piazza del Campidoglio, *Wenus kapitołińską* czy posąg *Wilczycy kapitołińskiej*) i nowożytnej (jak np. *Meduza* Berniniego) oraz malarstwa (m.in. dzieła Velázqueza, Dosso Dossiego, Tycjana, Caravaggia).

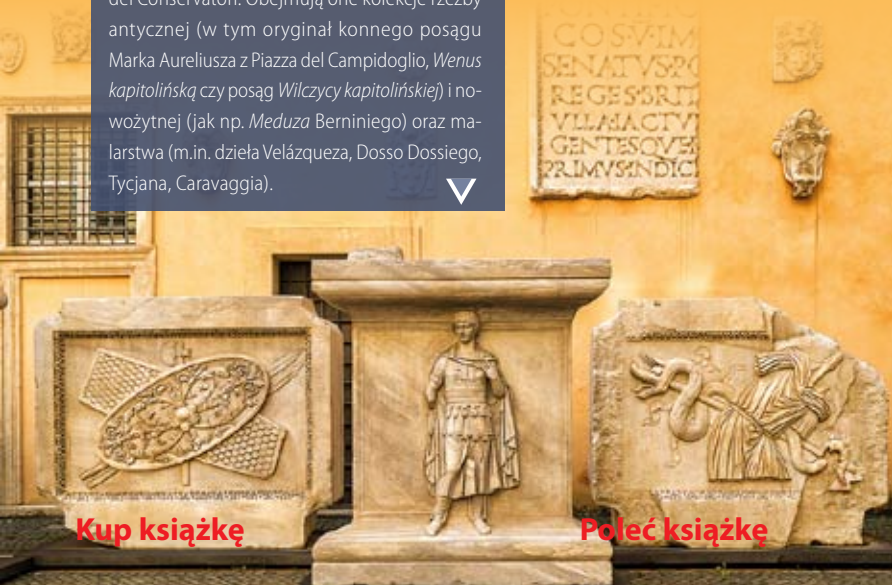
NAJWAŻNIEJSZE MUZEA I GALERIE

Museo Nazionale Romano

Muzeum, które gromadzi ogromną kolekcję sztuki starożytnego Rzymu. Zbiory znajdują się w czterech budynkach, przy czym najważniejsza jego siedziba znajduje się w dawnych **termach Dioklecjana**.

Muzea Watykańskie

Największa na świecie kolekcja sztuki zgromadzonej przez kolejnych papieży, w tym przede wszystkim ogromne zbiory rzeźby antycznej (*Grupa Laokoona*, *Tors belwederski*). Usytuowane są w pałacach Watykańskich, więc ich zwiedzanie obejmuje również papieskie rezydencje, w tym wspaniale ozdobione przez Rafaela komnaty Juliusza II, a także **kaplicę Sykstyńską** z freskami Michała Anioła.

Kup książkę

Poleć książkę

NAJWSPANIALSZE PLACE

Campo de' Fiori

Zbudowany w miejscu, gdzie wznosił się kiedyś teatr Pompejusza. Reprezentacyjny plac, na którym odbywały się m.in. publiczne egzekucje (m.in. spłonął tu na stosie Giordano Bruno). Dziś miejsce pełni funkcję placu handlowego, a wieczorami spotyka się tutaj młodzież.

Piazza del Campidoglio

Plac wybudowany według projektu Michała Anioła. W centrum placu stoi kopia konnego pomnika Marka Aureliusza, którego oryginał znajduje się w pobliskich Muzeach Kapitolińskich.

Piazza del Popolo

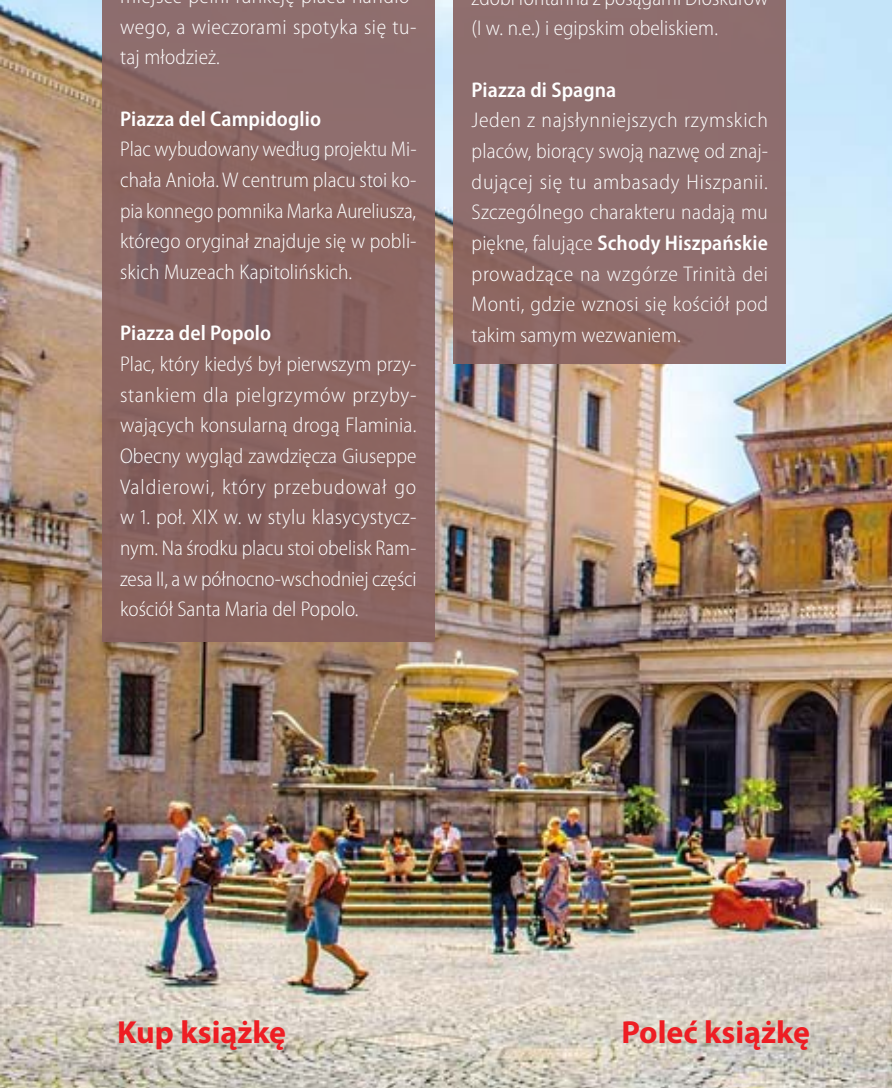
Plac, który kiedyś był pierwszym przystankiem dla pielgrzymów przybywających konsularną drogą Flaminia. Obecny wygląd zawdzięcza Giuseppe Valdierowi, który przebudował go w 1. poł. XIX w. w stylu klasycystycznym. Na środku placu stoi obelisk Ramzesa II, a w północno-wschodniej części kościół Santa Maria del Popolo.

Piazza del Quirinale

Plac znajdujący się na legendarnym wzgórzu – Kwirynale. W tutejszym **Palazzo del Quirinale**, kiedyś letniej rezydencji papieża, znajduje się obecnie siedziba prezydenta republiki. Plac zdobi fontanna z posągami Dioskurów (I w. n.e.) i egipskim obeliskiem.

Piazza di Spagna

Jeden z najsłynniejszych rzymskich placów, biorący swoją nazwę od znajdującej się tu ambasady Hiszpanii. Szczególnego charakteru nadają mu piękne, falujące **Schody Hiszpańskie** prowadzące na wzgórze Trinità dei Monti, gdzie wznosi się kościół pod takim samym wezwaniem.

Kup książkę

Poleć książkę

Piazza Navona

Jeden z najwspanialszych barokowych placów Rzymu, powstały na ruinach stadionu Domicjana (I w. n.e.). W jego centrum stoi imponująca **fontanna Czterech Rzek** autorstwa Berniniego, a naprzeciw kościół św. Agnieszki na Arenie (San Agnese in Agone; łac. *agon* – walczyć; wł. *agone* – arena), projektu Borrominiego.

Piazza Venezia

Pierwszy renesansowy plac w Rzymie. Otacza go wiele interesujących budowli, jak renesansowy pałac Wenecki (dziś siedziba muzeum) oraz Ołtarz Ojczyzny.

Piazza di Santa Maria in Trastevere

Gwary, główny plac urokliwej dzielnicy Zatybrze. Znajduje się tu **bazylika** o tej samej nazwie (XII w.), pierwsze miejsce maryjnego kultu w Rzymie. Na środku placu stoi fontanna – popularne miejsce spotkań miejscowej młodzieży i turystów.

Kup książkę

Poleć książkę

Palatyn

 s. 116

Do Forum Romanum przylega wzgórze

★ **Palatyn** **Palatino**, Via di San Gregorio 30, Via dei Fori Imperiali; www.coop-culture.it; 16 II–15 III 8.30–17.00, 16–24 III 8.30–17.30, 25 III–31 VIII 8.30–19.15, IX 8.30–19.00, 1–27 X 8.30–18.30, 28 X–15 II 8.30–16.30; wstęp 12 EUR, ulgowy 7,50 EUR, bilet obejmuje wejście na Palatyn i do Koloseum, jest ważny 2 dni, rezerwacja 1,50 EUR, jedno z siedmiu legendarnych rzymskich wzgórz. To właśnie w grocie znajdującej się na stoku Palatynu wilczyca miała wykarmić Romulusa i Remusa. Mit splata się tu z historią, gdyż na wzgórzu tym rzeczywiście w epoce żelaza powstała pierwsza rzymska osada.

Żaden z palatyńskich budynków nie zachował się w nietkniętym stanie, z wielu nie pozostało prawie nic, dlatego nawet próba zrekonstruowania przypuszczalnego wyglądu wzgórza w pierwszych wiekach naszej ery wymaga niezwykle żywej wyobraźni.

Na północno-wschodnim krańcu Palatynu, za łukiem Tytusa, wznosiła się **świątynia Jowisza Ultora** (Mściciela), której ruiny ciągną się aż do **kościoła San Sebastiano**.

Pnącą się do góry starożytną drogą **Clivus Palatinus** dochodzimy na szczyt Palatynu, gdzie rozciąga się ogromny kompleks ruin budynków wchodzących niegdyś w skład wspaniałego ★ **pałacu Domicjana**.

W 81 r. n.e. trzeci cesarz z dynastii Flawiuszy zdecydował się bowiem wybudować nowy pałac na wzgórzu palatyńskim. Jego północny szczyt, zwany Germalus, był już jednak gęsto zabudowany, drugi wierzchołek zaś bardzo stromy. W związku z tym architekt Rabirius postanowił obniżyć szczyt, a ziemię w ten sposób pozyskaną wykorzystał do zasypiania kotliny między dwoma wierzchołkami. Dzięki temu do naszych czasów, pod powierzchnią ziemi zachowały się

Kup książkę

Poleć książkę

fragmenty wcześniejszych, pochodzących z okresu Republiki, domów.

Sam pałac miał dwa skrzydła, reprezentacyjne **Domus Flavia** i prywatne **Domus Augustana**. W Domus Flavia znajdowała się m.in. *aula regia*, czyli sala audiencyjna, oraz *triclinium*, w którym spożywano obiady. *Triclinium* było otoczone dziedzińcami, gdzie mieściły się fontanny (do dziś zachowały się dość dobrze pozostałości jednej z nich). Bliżej wejścia od Via San Gregorio znajdują się ruiny rozległego kompleksu Domus Augustana. Bardzo dobrze zachowane, sięgające nawet drugiego poziomu ceglane ściany umożliwiają lokalizację dwóch wewnętrznych dziedzińców. Można też wyjść na zachowany taras, z którego roztacza się widok na Circus Maximus i na całe wzgórze awentyńskie.

Pomiędzy Domus Flavia i Domus Augustana wciśnięty jest budynek byłego klasztoru, w którym obecnie mieści się **Antiquarium del Palatino**, gromadzące co prawda niezbyt liczne, ale za to bardzo cenne znaleziska archeologiczne z terenów wzgórza.

Za Domus Flavia znajdują się dwa domy, pochodzące jeszcze z okresu późnej Republiki, zwane **Casa di Livia** (Dom Liwii) i **Casa di Augusto** (Dom Augusta). Szczególnie interesujący jest ten pierwszy, pochodzący z I w. p.n.e., jeden z najlepiej zachowanych na całym Palatynie. Prawdopodobnie była to część domu, w którym żyli Oktawian i jego żona Liwia. W porównaniu do cesarskich pałaców Domicjana dom sprawia wrażenie bardzo prostego, ale też Oktawian opisywany jest raczej przez historyków i kronikarzy jako osoba dość skromna (w przeciwieństwie do cesarza późniejszego okresu). Poziom terenu na wzgórzu podniósł się znacznie w ciągu ostatnich dwóch tysiącleci, więc do Domu Liwii trzeba zejść po schodach. Następnie ozdobione freskami korytarze prowadzą na dziedzińiec, z którego przechodzi się do trzech pokoi. Także tam zachowały się wyblakłe lecz bardzo interesujące freski, m.in. w pokoju środkowym namalowana została scena, w której Hermes przybywa na ratunek lo, ukochanej Zeusa, pilnowanej przez stuokiego potwora Argusa.

▼ Ruiny pałacu Domicjana

Kup książkę

Poleć książkę

Obok Domus Augustana znajdują się **ruiny świątyni Apollina** wzniesionej przez Augusta. Stała na środku wielkiego placu, otoczonego z trzech stron portykiem, w którym były ustawione posągi Danaid.

Niewiele pozostało natomiast ze **świątyni Kybele**, bogini płodności, której kult Rzymianie przejęli z Azji. Dziś widoczne są zaledwie fundamenty i kilka baz kolumn. Nieopodal znajdują się „Chaty Romulusa”. Według legendy po zabiciu brata-bliźniaka Remusa, Romulus założył właśnie na Palatynie pierwszą osadę. W 1940 r. odkryto w ziemi miejsca wypełnione innego rodzaju ziemią niż ta, która znajdowała się wszędzie dookoła. Archeologowie ustalili, że są to pozostałości po pierwszych budynkach powstałych w tym miejscu w IX w. p.n.e.

Za nimi rozciąga się wspaniała zielona przestrzeń. W XVI w. kardynał Alessandro Farnese kupił bowiem ruiny pałacu Tyberiusza na Palatynie i zlecił Vignoli zaprojektowanie na tym miejscu ogrodów.

W ten sposób powstał jeden z pierwszych **ogrodów botanicznych** w Europie. Roztacza się z niego doskonały widok na Forum Romanum, a połączone schodami tarasy schodzą od samego wierzchołka Palatynu aż do Atrium Vestae na Forum Romanum. To właśnie do tego ogrodu sprowadzono po raz pierwszy kilka egzotycznych roślin, które nie występowały przedtem w Europie, jak np. akację *Aca-cia farnesiana*.

Na wschodniej stronie Palatynu rozciągał się **stadion Domicjana**, czyli hipodrom, o którego istnieniu świadczy sporych rozmiarów zagłębienie terenu. Nie wiadomo jednak, czy był to stadion miejski czy też może prywatny budynek cesarza. Obok Septymiusz Sewer rozbudował dawny pałac flawijski i wznosił na południowej krawędzi wzgórza termę, a na południowo-wschodnim zboczu trzykondygnacyjną budowlę – tzw. Septizodium, której fasada znana nam jest z renesansowych rysunków.

▼ Stadion Domicjana

Kup książkę

Poleć książkę

Via dei Fori Imperiali s. 116

Wzdłuż Forum Romanum ciągnie się szeroka arteria Via dei Fori Imperiali, zbudowana przez Mussoliniego w latach 20. XX w. Miała ona znaczenie reprezentacyjne, gdyż odbywały się tu propagandowe marsze i parady. Z dzisiejszego punktu widzenia, jej budowa nie była szczególnie szczęśliwym posunięciem. Oddziela ona bowiem fora cesarskie od Forum Romanum, z którym tworzyły niegdyś integralną całość, uniemożliwiając także w dużym stopniu prace archeologiczne.

Kościół świętych Kosmy i Damiana, świątynia Romulusa

Od VI w. n.e. do 1947 r. przedświątynią kościoła na forum Wespazjana była **świątynia Romulusa** (Tempio del Divo Romolo) – wybudowana przez Wespazjana jako część świątyni Pokoju, a następnie dedykowana przez cesarza Maksencjusza swojemu synowi. Wejście prowadziło wtedy od Forum Romanum przez ciężkie drzwi z brązu, pochodzące z czasów rzymskich. Dziś świątynię Romulusa można obejrzeć przez ochronną szybę z wnętrza **kościół św. św. Kosmy i Damiana** **Basilica dei Santi Cosma e Damiano**; 9.00–13.00, 15.00–19.00; **wstęp wolny**. W jego absydzie na uwagę zasługuje jedna z niewielu zachowanych późnych rzymskich mozaik (VI w. n.e.), przedstawiająca błogosławiącego Chrystusa otoczonego świętymi; poniżej wyobrażono Betlejem i Jerozolimę, a między nimi dwanaście owieczek symbolizujących apostołów. Skracając z atrium kościoła w prawo, zobaczymy tradycyjną neapolitańską szopkę (*presepe*).

Kościół św. Franciszki Rzymianki

Nieopodal mieści się **kościół św. Franciszki Rzymianki** **Chiesa di Santa Francesca Romana**; **Piazza Santa Francesca Romana** 4; 7.30–12.30, 16.30–19.30; **wstęp wolny**, wybudowany w IX w. na gruzach wzniesionej przez Hadrianą świątyni Wenus i Romy, której fragmenty zachowały się do dziś. Była to budowla o nietypowym układzie – w prostokątną budowlę wkomponowano dwie celle zwrócone do siebie tyłem do tyłu. Kościół został w XV w. poświęcony lokalnej świętej pochodzącej z Zatybrza – dziś patronce kierowców. Wnętrze przebudowane w XVI w. kryje bogato zdobiony strop, a w zakrystii cenną ikonę z V w. – **Madonnę Glycophilusa**. Znajduje się tu również kamień, na którym według legendy odbite są kolana świętych Piotra i Pawła. Poklasztorne krużganki mieszczą obecnie lapidarium, tzw. Antiquarium Forense.

▲ Kościół św. Franciszki Rzymianki

Bazylika Maksencjusza

Największym budynkiem antycznego Rzymu była **bazylika Maksencjusza** (Basilica di Massenzio), znana bardziej jako bazylika Konstantyna – rozciągała się na powierzchni 65 × 100 m, a jej nawa centralna sięgała 35 m. Dziś można oglądać już tylko ruiny budowli.

Bazylika została postawiona przez Maksencjusza w 308 r. n.e. i dokończona przez Konstantyna w roku 312 (po zwycięstwie nad Maksencjuszem w bitwie przy moście Mulwijskim). Służyła jako instytucja publiczna od spraw prawa i administracji. Obecnie odbywają się tu koncerty i coroczny festiwal literatury (www.festivaldellelettere.it). Architektura budowli wzorowana jest na termach Karakalli i termach Dioklecjana. We wnętrzu warto zwrócić uwagę na ściany i posadzki, które wyłożone zostały kolorowymi marmurami. W zachodniej apsydzie znajdował się niegdyś ogromny posąg cesarza Konstantyna, wykonany z brązu i marmuru, który odkryto tutaj w 1487 r. Dziś można oglądać już tylko pozostałości posągu (głowę, rękę i stopę cesarza), które znajdują się na dziedzińcu Palazzo dei Conservatori na Kapitolu. Uważa się, że Michał Anioł poświęcił wiele uwagi bazylice Maksencjusza, studiując jej sześciokątne kasetonowe łuki starał się rozwiązać problem kopuły w bazylice św. Piotra.

Fora cesarskie

Kolejnym miejscem, które warto zobaczyć, są wspomniane już ★ **fora cesarskie**

📍 **Fori Imperiali**; www.mercatiditirano.it; wt.–nd. 9.30–19.30; wstęp do muzeum: 11,50 EUR, ulgowy 9,50 EUR, bilet obejmuje Hale Trajana; forum Cezara 15 EUR, ulgowy 10 EUR, łączony z forum Augusta

25 EUR, ulgowy 17 EUR, znajdujące się po przeciwnej stronie Via dei Fori Imperiali. Fora były budowane przez kolejnych cesarzy nie tylko po to, aby nadać im chwały, ale również z konieczności utworzenia nowych przestrzeni dla wciąż rozrastającego się miasta, stolicy wielkiego i bogatego imperium.

Najstarsze jest **forum Cezara** (Forum Iulium). Budowa rozpoczęła się w 54 r. p.n.e. Forum wzniesiono pomiędzy kurią a dzisiejszą Via dei Fori Imperiali. W 46 r. p.n.e. powstała tu świątynia Wenus Genetrix, od której Cezar wywodził swój ród. Oprócz posągu bogini znajdowały się tutaj także posągi Cezara i Kleopatry. Dziś ze świątyni zostały jedynie trzy smukłe korynckie kolumny. Do budowy forum wykorzystano głównie marmur.

Forum Augusta powstało dzięki Oktawianowi Augustowi w 41 r. p.n.e. dla uczczenia jego zwycięstwa nad zabójcami Cezara, Brutusem i Kasjuszem, w bitwie pod Filippi. Pośrodku znajdowała się świątynia Marsa Mściciela (Tempio di Marte Ultare), a w niej posąg boga o rysach bardzo przypominających Augusta. Forum było z jednej strony ograniczone wysokim murem przeciwpożarowym, oddzielającym go od dzielnicy mieszkalnej Subura. Ze świątyni pozostały jeszcze schody i cztery korynckie kolumny. Niestety, spora część forum znajduje się pod zbudowaną przez Mussoliniego arterią.

Forum Wespazjana, znane pod nazwą Templum Pacis, wybudowane po zwycięstwie nad Żydami w 71 r. n.e., znalazło się niemal w całości pod skrzyżowaniem ulic Via dei Fori Imperiali z Corso Cavour. Pomiędzy nim a forum Augusta znajduje się **forum Nerwy** (Foro di Nerva), którego budowę zaczął już Domicjan,

Kup książkę

Poleć książkę

a zakończył Nerwa (97 r. n.e.). Było ono długie i wąskie, z kolumnadami po obu stronach i świątynią Minervy na końcu, wciśnięte pomiędzy fora Wespazjana i Augusta. Ze względu na swój kształt zwane było Forum Transitorium, a więc przejściowym. Zachowała się po nim jedynie podstawa świątyni i dwie kolumny z łączącym je fryzmem, na którym wyobrażone są postaci dziewcząt uczących się szyć i tkąć, a nad nimi umieszczony jest posąg bogini.

Ostatnim forum cesarskim było wspaniałe i rozległe **forum Trajana** (Foro di Traiano). Wybudowano je w latach 107–113 n.e. Po jednej jego stronie wznosiła się ogromna, dwupiętrowa i pięcioramionowa Basilica Ulpia, za nią zaś znajdował się niewielki dziedziniec z **kolumną Trajana**, wybudowaną w 113 r. dla uczczenia dwóch zwycięskich kampanii Trajana w Dacji. Kolumna liczy 40 m, w górę spiralnie ciągnie się płaskorzeźba przedstawiająca w sposób niezwykle szczegółowy sceny z wojen prowadzonych przez cesarza w Dacji. Prochy Trajana umieszczono w złotej urnie w pomieszczeniu znajdującym się w cokole kolumny. Na jej szczycie natomiast znajdował się posąg cesarza, który w XVI w. został zastąpiony

posągiem św. Piotra. Po dwóch stronach flankowały ją biblioteki – grecka i łacińska, a na znajdującym się za kolumną placu w formie podkowy stała świątynia Trajana, z której zachowały się jedynie kapitele kolumn.

Hale Trajana

Po drugiej stronie dzisiejszej Via dei Fori Imperiali znajdowały się **★ Hale Trajana** 📍 **Mercati di Traiano**; www.mercatiditraiano.it; wt.–nd. 9.30–19.30; wstęp: 11,50 EUR, ulgowy 9,50 EUR; bilet obejmuje muzeum Fori Imperiali. Główny architekt Trajana, Apollodoros z Damaszku, wznosił ten imponujący kompleks – 150 sklepów i biur, przebijając się przez wysoką grań, łączącą dotychczas Kwirynał z Kapitołem. Kompleks przecina stara ulica, Via Biberatica, której nazwa odwołuje się do mieszczących się przy niej tawern i oberży. Główny budynek stanowił dwupiętrowy półokrąg, w którym mieściły się poszczególne sklepy, magazyn win, oliwy i zboża. Można tu było dostać właściwie każdy towar: od świeżych ryb, po drogą jedwabie i przyprawy. Bez wątpienia Hale Trajana pełniły niegdyś rolę dzisiejszych nowoczesnych centrów handlowych.

▼ Forum Trajana

Kup książkę

Poleć książkę

▲ Marforio
▶ Madame Lucrezia

Mówiące posągi

„Mówiące posągi” (Le Statue Parlanti) – tak rzymianie nazywają rozrzucone po mieście statuy, które w przeszłości pomagały im anonimowo wypowiadać się w często drażliwych kwestiach, jak krytyka rządu czy wysokich urzędników kościelnych. Tradycja pokrywania rzeźb pamfletami, satyrami i epigramami komentującymi nadużycia i korupcje panujących narodziła się w XVI w. Jej korzenie związane są z początkami rzymskiej satyry. Statuy, które „przemawiały” w imieniu mieszkańców, stały się środkiem pozwalającym na rozszerzenie granicy wolności słowa oraz danie ujścia nastrojom społecznym. Większość antycznych rzeźb zyskała własne imiona i tożsamość, obrastając wieloma anegdotami i legendami, związanymi z mniej

lub bardziej poważną historią życia miasta i jego mieszkańców.

Figurą, która jako pierwsza zyskała miano „mówiącej”, był tzw. **Pasquino**, czyli fragment marmurowego torsu (prawdopodobnie starożytna kopia rzeźby z brązu z III w. p.n.e. – tak jednak źle zachowana, że do końca nie jest pewne, co przedstawia). Posąg znajdował się przy placu nazwanym dziś z tego powodu Piazza del Pasquino. Tradycja mówi, że nazwa figury wzięła się od mieszkającego tu krawca Pasquino, który słynął przede wszystkim ze swojego ciętego języka i bez skrępowań krytykował poczynania kardynałów i prałatów. Kiedy po jego śmierci statua została przeniesiona na róg pałacu Braschi – ówczesnej siedziby prałatów, zaczęła się pokrywać ciętymi i złośliwymi komentarzami,

Kup książkę

Poleć książkę

nazywanymi *pasquinate*. Powoli zwyczaj ten objął i inne posągi, które niejednokrotnie „odpowiadały” sobie na komentarze.

Dialogi z Pasquino prowadził **Marforio** – kolejny „mówiący posąg”, usytuowany przy wejściu do Muzeów Kapitolińskich. W rzeczywistości jest to rzeźba antyczna (ok. I w. n.e.), przedstawiająca prawdopodobnie jakieś bóstwo wodne (Okeanosa, a może Tyber lub rzekę Nerę). Jak mówią niektóre źródła, znaleziona została na Forum Romanum w okolicy granitowej muszli z napisem „mare in foro” – co tłumaczyłoby etymologię nazwy. Przykładem rozmowy między tymi dwoma posągami miała być, jak mówi anegdota, sytuacja, kiedy podczas okupacji napoleońskiej na statule Marforia pojawiło się pytanie: „Czy to prawda, że wszyscy Francuzi są złodziejami”, na co Pasquino „odpowiedział”: „Nie wszyscy, ale spora część tak”. Inną przekazaną przez tradycję *pasquinatą* była krytyka papieża Urbana VIII (z rodu Barberinich), który kazał Berniniemu zdemontować brązowe belki w sklepieniu Panteonu i przetopić je na baldachim ozdabiający grób św. Piotra. Brzmiała ona: „czego nie zrobili barbarzyńcy, zrobili Barberini”.

„Mówiącym posągiem” jest także statua zwana **Madame Lucrezia**, która znajduje się obok kościoła św. Marka (zob. s. 105). Pochodzi ona prawdopodobnie ze świątyni Izydy, ale swój przydomek zawdzięcza Lukrecji – XV-wiecznej szlachciance sławnej w swoim czasie z tego, że zakochana w już żonatym królu Neapolu przybyła do Rzymu prosić papieża o unieważnienie małżeństwa. Nie udało się jej to jednak i wróciła do Neapolu, ale po śmierci króla, została zmuszona przez jego następcę do osiedlenia się w Rzymie i zamieszkała przy tym placu.

Kolejny posąg to tzw. **Facchino** przy Via Lata (XVI w.) – postać mężczyzny trzymającego beczkę, która zarazem jest małą fontanną. Jego strój jest charakterystyczny dla cechu tragarzy – stąd nazwa (wł. *facchino* – tragarz). Inne to **Babuino** – antyczna rzeźba sylena, od którego wzięła nazwę Via Babuino (zob. s. 159) oraz tzw. **Abate Luigi**, która po wielu przenosinach w końcu znalazła się przy Piazza Vidoni. Przydomek posągu pochodzi podobno od imienia mnicha z kościoła Sudario, przy którym pomnik początkowo się znajdował.

Kup książkę

Poleć książkę

Wiminał

Wzgórze Wiminał (na wschód od Kwirynału) jest pełne śladów minionych epok, zarówno starożytnej, jak i nowożytnej.

zobaczyć obrazy Domenichina poświęcone św. Franciszkowi (w drugiej kaplicy po prawej).

Kościół

Matki Boskiej Zwycięskiej

★ **Kościół Matki Boskiej Zwycięskiej**

📍 Santa Maria della Vittoria; Via XX Settembre 17; www.chiesasantamariavittoriaroma.it; 7.00–12.00, 15.30–19.15; wstęp wolny powstał na zlecenie kardynała Scypiona Borghese, który w ten sposób chciał prawdopodobnie zrewanżować się karmelitom za podarowanie mu antycznej rzeźby *Śpiącego hermafrodyty* (aktualnie w Luwrze). Prace nad świątynią prowadził od 1608 r. Carlo Maderno. Została ona poświęcona Matce Boskiej Zwycięskiej – na cześć zwycięstwa wojsk katolickich pod Pragą w 1620 r.

Kościół zawdzięcza swoją popularność przede wszystkim znajdującą się w kaplicy Cornaro niezwykle ekspresyjnej **rzeźbie Berniniego – Ekstaza św. Teresy**. Będąc tu, warto także

Termy Dioklecjana

Miejsce, w którym rozciąga się obecnie okrągły Piazza della Repubblica (plac Republiki), stanowiło niegdyś część ★ **term Dioklecjana** 📍 Terme di Diocleziano, Museo Nazionale Romano; Via Enrico de Nicola 79; www.coopculture.it; wt.–nd. 9.00–19.30; wstęp 7 EUR, ulgowy 3,50 EUR, bilet obejmuje wszystkie siedziby muzeum i jest ważny trzy dni; znajdowała się tu eksedra (półkolista budowla z niszą i posągami), stąd popularna nazwa placu – Piazza Esedra.

Termy te mogły pomieścić jednocześnie około 3 tys. ludzi. Wybudowane zostały przez cesarza Dioklecjana w latach 298–306. Budowla służyła jako ogromna łaźnia i miejsce wypoczynku, z którego korzystali zarówno mężczyźni, jak i kobiety. Część term zachowało się do dnia dzisiejszego dzięki ich

▼ Piazza della Repubblica

Kup książkę

Poleć książkę

zaadaptowaniu w czasach późniejszych na inne cele. Obecnie kompleks jest siedzibą jednego z oddziałów Museo Nazionale Romano. Muzeum zbudowano w oparciu o główny hol term w latach 1883–87. Znajduje się tu sekcja epigraficzna – obrazująca poprzez różne dokumenty i zapiski rozwój i rozprzestrzenianie się łaciny oraz sekcja prehistoryczna – poświęcona kulturze łatyńskiej w XII–VII w. p.n.e.

Część term obejmuje również budynki byłego **klasztoru Kartuzów** z pięknym **krużgankiem** zaprojektowanym przez Michała Anioła, gdzie można oglądać ponad 400 rzymskich rzeźb. Ponadto w ich skład

wchodzi także budynek zwany **Aula Ottagona**, przekształcone w latach 20. XX w. w planetarium z imponującą kopułą. W tej sugestywnej przestrzeni zostały ustawione rzymskie rzeźby.

Fontanna Najad

W centrum Piazza della Repubblica zwraca uwagę **fontanna Najad** (Fontana delle Naiadi), przedstawiająca nagie nimfy – najady (w mitologii greckiej nimfy wód śródlądowych). W czasie kiedy powstała, wywołała niemały skandal. Jest ona dziełem pochodzącym z początku XX w. i stanowi jeden z nowszych zabytków Wiecznego Miasta.

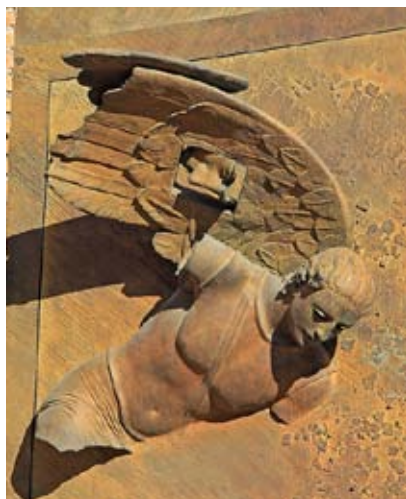

Kup książkę

Poleć książkę

Bazylika Matki Bożej Anielskiej i Męczenników

Do placu Repubbliki przylega wczesno-
chrześcijańska ★ **bazylika Matki Bożej
Anielskiej i Męczenników** ⓘ *Santa Maria
degli Angeli e dei Martiri, Piazza della Re-
pubblica, Via Cernaia 9; 7.30–19.30; wstęp
wolny*. Kościół powstał z części term
Dioklecjana. Miało to upamiętnić prze-
śladowanych przez cesarza chrześcijan.
Autorem projektu był Michał Anioł. Aktu-
alny kształt kościoła został nadany przez
L. Vanvitellego. We wklęsłej ścianie eks-
edry znajdują się portale z brązu wyko-
nane przez Igora Mitoraja. Na posadzce
zobaczmy zegar słoneczny. Główny
ołtarz znajdował się kiedyś w bazylice
św. Piotra, lecz ze względu na wilgoć
zastąpiono go tam mozaiką. W prezb-
iterium można oglądać XVII-wieczne ob-
razy Domenichina (*Męczeństwo św. Seba-
stiana*) i Maratty (*Chrzest Jezusa*). Organy
są darem papieża Jana Pawła II z okazji
Roku Jubileuszowego 2000.

▲ Kościół Matki Bożej Anielskiej od Męczenników,
jedna z rzeźb Igora Mitoraja

Pałac Massimo Alle Terme

Przy Largo di Villa Peretti znajduje się **Pa-
lazzo Massimo**, kolejna z pięciu siedzib
wspominanego **Muzeum Narodowego
Rzymu** ⓘ *Museo Nazionale Romano –
Palazzo Massimo Alle Terme; wt.–nd.
9.00–19.45; wstęp 7 i 3,50 EUR, bilet obej-
muje wszystkie siedziby muzeum i jest
ważny trzy dni*, założona w 1889 r. W neo-
renesansowym pałacu można oglądać
sztukę rzymską z okresu od II w. p.n.e. do
V w. n.e. Na parterze i pierwszym piętrze
znajduje się kolekcja antycznych rzeźb,
wśród których: *Dyskobol* z kolekcji Lan-
cellotti (jedyna zachowana kopia *Dys-
kobola* Myrona), *Odpoczywający bokser*
(hellenistyczna rzeźba z brązu, I w. p.n.e.),
posąg Augusta (I w. p.n.e.) czy *Uśpiony
hermafrodyta*.

Największą atrakcją muzeum stano-
wią zgromadzone tu malowidła ściennie
pochodzące z wielu willi w całym Rzymie
i jego okolic. Najpiękniejsze pochodzą ze
znajdującej się przy Via Flaminia pod Rzy-
mem willi Liwii, żony Oktawiana
Augusta. Wrażenie robią zwłaszcza
ściany *triclinium* (salonu) ude-
korowane pełnymi wdzięku wy-
obrażeniami drzew i roślin. Mu-
zeum zawiera również bogate
zbiory mozaik, a w podziemiach
możemy oglądać kolekcję numi-
smatyczną oraz biżuterię.

Kościół św. Pudencjany

Pomiędzy Wiminałem a Eskwili-
nem znajduje się **kościół** poświę-
cony **św. Pudencjanie** ⓘ *Chiesa
di Santa Pudenziana; Via Urbana
160; 9.00–12.00, 15.00–18.00; wstęp
wolny*, córce rzymskiego sena-
tora. Świętą została także jej sio-
stra Prasseda, której świątynia

Kup książkę

Poleć książkę

znajduje się w pobliżu. Wiąże się z tym legenda, jakoby ich ojciec Pudens gościł w swoim domu św. Piotra, a następnie przekształcił tenże dom w kościół. Po śmierci całego rodu Pius I, wznosił na ich cześć dwa kościoły, w tym ten Pudencjany na miejscu domu Pudensa. Jest to jedna z najstarszych świątyń rzymskich (zachowana w absydzie mozaika pochodzi z IV w.).

Wewnątrz na uwagę zasługuje kaplica Caetanich (w lewej nawie),

wzniesiona prawdopodobnie na miejscu antycznego domus Pudentiana. Budowę kaplicy, którą zdobią niezwykle bogate dekoracje z marmuru oraz mozaiki, sfinalizował Maderna.

Przed wejściem znajduje się tablica poświęcona księżnej Kalikście z Rzewuskich Caetani, córce Wacława Rzewuskiego. W kościele pochowany został także polski kardynał Włodzimierz Czacki, którego pomnik można oglądać w lewej nawie.

Okolice Koloseum

Koloseum

Jedną z wizytówek Rzymu jest ★ **Koloseum** ① **Colosseo, Via dei Fori Imperiali**; www.coopculture.it; 16 II–15 III 8.30–17.00, 16 III–ostatnia sb. III 8.30–17.30, ostatnia nd. III–31 VIII 8.30–19.15, IX 8.30–19.00, 1 X–ostatnia sb. X 8.30–18.30, ostatnia nd. X–15 II 8.30–16.30; wstęp 12 EUR, ulgowy 7,50 EUR, bilet obejmuje wejście na Palatyn i do Koloseum, jest ważny dwa dni, rezerwacja 1,5 EUR.

Budowę tego największego rzymskiego amfiteatru rozpoczął w 72 r. n.e. cesarz Wespazjan, założyciel dynastii Flawiuszy (stąd też Koloseum bywa nazywane **teatrem Flawiuszy**) i zawodowy żołnierz. Nakazał on osuszyć sztuczne jezioro stworzone na życzenie Nerona w okolicy pałacu Domus Aurea i na jego miejscu wznieść przybytek powszechnej rozrywki. Prace nad budowlą były kontynuowane przez kolejnych cesarzy, a ukończono je za panowania Domicjana.

Sądzi się powszechnie, że nazwa Koloseum pochodzi od wielkości budowli, prawdopodobnie jednak nazwano je tak ze względu na stojący nieopodal ogromny posąg Nerona, który po samobójczej śmierci zniechwalonego cesarza został przekształcony przez Flawiuszy w posąg boga słońca (dookoła jego głowy dodano promienie słoneczne).

Koloseum z zewnątrz prezentuje się nadzwyczaj imponująco. Zbudowane jest z trzech poziomów arkad i ostatniego poziomu z otworami służącymi do

▲ Wnętrze Koloseum

Kup książkę

Poleć książkę

Travelbook to Twój niezastąpiony towarzysz podróży. Wskaże Ci najważniejsze atrakcje, podpowie, czego szukać poza głównymi szlakami, i wprowadzi w świat miejscowych obyczajów. Znajdziesz w nim opisy najciekawszych regionów i miast, a sprawdzone informacje praktyczne umożliwią staranne zaplanowanie podróży.

Rzym

Wieczne Miasto, do którego „prowadzą wszystkie drogi”. Starożytne ruiny i nowoczesna metropolia. Zakurzone zaułki i najwspanialsze dzieła sztuki. Miasto łączące skrajności, stojące niegdyś na czele świata pogańskiego, a dziś będące centrum chrześcijaństwa. Turystów i pielgrzymów przyciągają tu niezliczone dostojne zabytki, skarby Watykanu, a także nieokreślona magia, która fascynuje, onieśmiela i uzależnia, każąc wracać do Miasta Siedmiu Wzgórz, by za każdym razem odkrywać tu coś nowego, zaskakującego i pięknego.

PRZY
ZAKUPIE
**ebook
gratis**

*Instrukcję pobrania wersji
elektronicznej przewodnika
znajdziesz na ostatniej
stronie książki!*

- Zabytki wszystkich epok
- Olśniewające parki i ogrody
- Znakomite muzea i galerie
- Pamiątki potęgi Imperium Romanum
- Pchle targi i kluby nocne
- Kuchnia i wina dla koneserów

Nr katalogowy: 37631

Księgarnia internetowa:
<http://bezdroza.pl>

Zamówienia telefoniczne:
0 801 339900

0 601 339900

Bezdroża

Przewodniki Ludzi Ciężkomych

Sprawdź najnowsze promocje:
 ② <http://bezdroza.pl/promocje>
 Przewodniki najchętniej czytane:
 ② <http://bezdroza.pl/bestsellery>
 Zamów informator podróżniczy:
 ② <http://bezdroza.pl/newsletter>

Helion SA
 ul. Kościuszkowski 1c, 44-100 Gliwice
 tel.: 32 230 98 63
 e-mail: bezdroza@bezdroza.pl
<http://bezdroza.pl>

ISBN 978-83-283-2126-7

9 788328 321267 >

Cena 24,90 zł

PROGRAM PARTNERSKI

GRUPY WYDAWNICZEJ HELION

1. ZAREJESTRUJ SIĘ
2. PREZENTUJ KSIĄŻKI
3. ZBIERAJ PROWIZJĘ

Zmień swoją stronę WWW
w działający bankomat!

Dowiedz się więcej i dołącz już dzisiaj!

<http://program-partnerski.helion.pl>

GRUPA WYDAWNICZA

 Helion SA